

K CHARAKTERU SOUDOBÝCH OPERACÍ A BOJE

Soudobé armády procházejí nyní obdobím kvalitativní modernizace, při níž jsou zaváděny nové druhy zbraní a bojové techniky, které svou efektivností výrazně převyšují starší typy. U konvenčních zbraní se výrazně zvětšila přesnost, dosah a ničivý účinek v cíli. Je to způsobeno především zaváděním munice s velkým plošným účinkem, průzkumné a palebné systémy jsou spojeny v jeden společný komplet a mají možnost v reálném čase po zjištění cíle jej okamžitě ničit. Dále pokračuje automatizace průzkumných systémů nepřítelů, které mohou zjišťovat údaje v kterékoli době a jakémkoli prostoru. Tyto skutečnosti vedou k tomu, že neustále rostou palebné, úderné a manévrovací možnosti vojsk. Na druhé straně však rostoucí palebná síla má za následek několikanásobný růst ztrát co do struktury i velikosti. Z toho plynou zvýšené nároky na doplňování osob, techniky a materiálu.

Hromadné použití moderních bojových prostředků vede ke zvýšenému rozmachu operací a bojů, které jsou dynamičtější, získaly výrazně manévrový charakter s možností rychlých přechodů z jednoho druhu bojové činnosti ke druhému.

Vysoká nasycenost armád moderními bojovými prostředky a změny, které vyplývají z organizačních struktur, nezbytně vyžadují neustálé přehodnocování a zdokonalování některých zásadních otázek teorie i praxe přípravy a vedení operací (boje).

V posledních letech studujeme názory nepřítelů na vedení budoucích operací a boje v závislosti na změnách jeho doktrín a koncepcí vedení příští možné války. V různých materiálech jsou podrobně rozebírány podstatné myšlenky nové americké doktríny „přímé konfrontace“ i tzv. Rogersovy doktríny nebo koncepce pozemního vojska „Airland Battle 2000“. Obdobně jsme byli seznámeni s poznatky a zkušenostmi z lokálních válek. Je jistě zcela správné, že

máme možnost tyto poznatky studovat, avšak většina těchto materiálů končí uváděnými znalostmi. Podle mého názoru by však čtenáře jistě zajímalo, jak budeme reagovat na tyto poznatky a zkušenosti, jak se projeví v našem konkrétním výcviku vojsk, jejich výchově a v operační a bojové přípravě. Je pravda, že na základě hluboké analýzy jsou přijímána různá opatření. Myslím, že v konkrétní přípravě štábů a vojsk bychom měli ve větším rozsahu zapojit do promyšlení příslušných protipatření široký aktiv našeho velitelského sboru, cílevědomě vyhodnocovat všechny poznatky a zkušenosti z lokálních válek a navrhnout odpovídající opatření pro přípravu naší armády. Vždyť je dosti problémů, které se v současnosti vyskytují a které vznikají se zaváděním moderních zbraní a bojové techniky nepřítele a změnami v jeho názorech na vedení války. V přípravě velitelů, štábů a vojsk by se měla postupně realizovat některá opatření, která reagují na změny v názorech nepřítele. Ze zkušeností Sovětské armády z období Velké vlastenecké války je známo, jak byla vojska seznámována s novými poznatky o způsobech bojové činnosti nepřítele i s pokyny a návody, jak novými formami vést boj s nepřítelem. Jsem toho názoru, že v současné době, kdy dochází u nepřítele k častým změnám, na které je zapotřebí bezprostředně reagovat a promítnout nové názory do praktické přípravy velitelů, štábů a vojsk, můžeme plně využít těchto zkušeností a nečekat na vydání nových předpisů a pomůcek. Vždyť soudruh ministr národní obrany ve svém vystoupení na celoarmádní poradě náčelníků politických orgánů ČSLA dne 27. 6. 1985 mimo jiné zdůraznil, že do popředí zejména vystupuje potřeba pružnějšího vojenskoteoretického myšlení velitelského sboru. Domnívám se, že tento požadavek je plně aktuální a vyplývá i ze závěrů 15. zasedání ÚV KSČ.

Při hodnocení **vlivu lokálních válek** na rozvoj vojenského umění a všechny ostatní oblasti vojenské činnosti zpravidla vycházíme z konkrétních podmínek dané války. Vojenská odborná literatura zdůrazňuje podstatný vliv lokálních válek na formování názorů na úlohu a místo tanků i tankového vojska vůbec v operaci (boji) a současně i na použití protitankových zbraní. Dále byla zvýrazněna úloha vojskového letectva, prostředků radioelektronického boje atd.

Nejbohatší zkušenosti můžeme získat z vyhodnocení arabsko-izraelských válek (červen r. 1967 a říjen r. 1973). Významné jsou i zkušenosti z války ve Vietnamu, zejména z jejího posledního období, kdy došlo k zajímavému použití řízených neboli přesných zbraní (letecké řízené pumy a samonaváděcí letecké rakety). Současně zde byly poprvé v širokém rozsahu použity aeromobilní operace, které daly v dalším období podnět k vytvoření samostatného aeromobilního vojska.

Zkušenosti z lokálních válek potvrdily, že se zvýšila úloha **tankových útvarů** a jednotek v útoku. Arabsko-izraelská válka (říjen r. 1973) byla charakterizována jako souboj tanků s protitankovými prostředky a letadel s protiletadlovými raketovými komplety. Boj s tanky a naopak i s protitankovými prostředky nabývá na operačním významu. Potvrdilo se, že velké ztráty tanků byly v těch případech, kdy bojovaly bez doprovodu pěchoty a bez dostatečného počtu prostředků protitankové a protivzdušné obrany. Tyto závěry svědčí o tom, že je v současnosti zapotřebí organizovat těsnou součinnost tanků s ostatními bojovými prostředky a využívat integrovanou bojovou sestavu vojsk.

Velmi důležitým bojovým prostředkem, který zabezpečuje součinnost tanků s pěchotou, jsou **bojová vozidla pěchoty**, která by měla být trvalým „partne-rem“ tanků na bojišti. V souvislosti s tím se naskytá otázka, zda je účelné používat tento mohutný prostředek jen k dopravě pěchoty, která po sesednutí

bojuje pěšky za palebné podpory svých bojových vozidel. Tím je totiž pěchota zbavena možnosti vysoké manévrovosti a rychlého postupu společně s tanky. Myslím, že by bylo možné tento problém vyřešit začleněním motostřeleckého praporu do sestavy tankových pluků a vybavením tankových praporů takovou výzbrojí, která by jim umožnila vést samostatný boj s bitevními vrtulníky nepřítel. Tím by se podstatně zvýšila palebná síla vševojskových svazků.

V arabsko-izraelské válce se projevila snaha vést **palbu na dálku** a ničit nepřítel na vzdálenost maximálního dosahu palebných prostředků. To bylo umožněno využitím vysoce přesných zbraní s velkou účinností palby tanků, dělostřelectva a protitankových řízených střel.

Vyhodnocení ztrát v druhé arabsko-izraelské válce ukázalo, že v soudobém boji jsou **tanky více zranitelné** než dříve a že podmínky pro jejich použití na bojišti se stávají stále složitějšími. Tyto zkušenosti vedly některé vojenské odborníky k závěrům, o „soumraku“ tanků. Většina expertů se však shoduje v názoru, že uvedené zkušenosti nemohou vést k nějakým ukvapeným závěrům o tom, že období použití tanků končí. Naopak jsou toho názoru, že tanky i nadále zůstanou hlavní údernou silou pozemního vojska.

Prokázala se i rostoucí úloha **letectva**, které může vést boj svými palubními raketami s pozemními vojsky, překonávat PVO nepřítel a vést mohutné údery na nepřátelské objekty. Osvědčovalo se značnou část letectva vyčleňovat k podpoře pozemních vojsk, zvláště tankových a mechanizovaných.

Naše ozbrojené síly se připravují na vedení příští možné války, na budoucí operace a boj zítřka. To předpokládá správný přístup k prognózování charakteru příštích operací a bojů.

Ráz bojiště se zásadně mění, činnost vojsk je měněna v integrovaný elektrifikovaný systém, který zahrnuje automatizovaný sběr a zpracování informací, využití komplexních zbraňových systémů, sledování bojiště, zjišťování a identifikaci cílů a jejich komplexní palebné ničení.

Prudký růst moderních průzkumných prostředků, zvláště elektronických přístrojů, klade mimořádné nároky na **maskování** vojsk. V současných podmínkách nelze uvažovat o organizaci maskování takovým způsobem, jak to bylo za 2. světové války. Moderní maskování spojené s REB brání nepříteli v zjištění cílů. Jejich vyhledávání je hlavní náplní činnosti na bojišti, zatímco vlastní zničení cíle po jeho zjištění přestává být základním problémem.

Soudobý boj postupně získává ráz **kombinovaného pozemního a vzdušného boje**. Na bojové činnosti pozemního vojska se bezprostředně podílejí bojové vrtulníky, letadla a vzdušné výsadky. Spojení vysoké palebné a úderné síly se vzdušnou mobilností dává vševojskovým svazkům novou kvalitu a pronikavě zvyšuje dynamičnost, rozhodnost i prostorový rozmach jejich činnosti.

Můžeme předpokládat, že v budoucích operacích nebude těžiště činnosti vojsk soustředěno na postupné dobývání obranných čar nepřítel, nasycených protitankovými a obrněnými prostředky, a na odrážení úderů jeho vysoce mobilních záloh. Bude snaha uskutečnit sladěné použití pozemních a vzdušných sil při současném mohutném působení palbou a vysoce pohyblivými uskupeními útočících vojsk na nejdůležitější a nejzranitelnější prvky operační sestavy nepřítel do celé její hloubky k dosažení cílů operace v co nejkratší době.

Zavedením vysoce účinných prostředků průzkumu, mohutných a přesných zbraňových kompletů bude možné prolamovat obranu nepřítel na poměrně větším počtu úseků.

Úspěch boje se stává více závislým na podmínkách vytvářených operačními stupni velení. Tak např. k využití výsadků je zapotřebí vybojovat vzdušnou nadvládu a včas paralyzovat systém protivzdušné obrany nepřítele. Novou formou činnosti se stává obchvat ze vzduchu, k jehož vedení nejsou zapotřebí komunikace a lze jej uskutečňovat s překvapivou rychlostí v útočném i obranném boji.

Na stále větším významu nabývá boj obou stran na **větší dálku**. Např. v lokální válce v roce 1973 působily bitevní vrtulníky proti tankům na vzdálenost 2—4 km, PTRS na 3—4 km, tanky vedly vzájemný boj na 1—1,5 km. V důsledku toho pěchota často nebojovala v přímém dotyku s nepřítelem, což bylo naopak hlavním obsahem bojové činnosti za 2. světové války. Nyní bude pravděpodobně častěji veden dálkový palebný soubor.

Ke snížení mobilnosti vojsk nepřítele se v některých armádách NATO používá nových způsobů minování na dálku. Je to pružný a účinný systém zatarasování, který je používán v celé taktické i operační hloubce a může podstatně zpomalit nebo zabránit pohybu vojsk, omezit manévry hlavních uskupení, záloh a druhých sledů.

Pro nás vyplývá **závěr**, že naše vojska mohou v kterémkoli druhu bojové činnosti narazit na zátarasy nepřítele, a to jak v hloubce vlastního území, tak bezprostředně na bojišti. Vojska musí být připravena, že narazí na minová pole a je proto nutná jejich stálá pohotovost k odminování, ke zřizování průchodů a překonávání zátarasů. To vyžaduje, kromě jiného, rozdělit odminovací prostředky a jejich jednotky do celé hloubky sestavy našich vojsk.

V příští válce nebudou pravděpodobně vojska proti sobě bojovat na pevně stanovených postaveních a liniích, jako tomu bylo ve 2. světové válce nebo nyní v iránsko-iráckém konfliktu, který má v podstatě ráz pozicičních bojů. Můžeme očekávat, že bojová činnost bude mít skutečný dynamický ráz, bude vedena na samostatných směrech, podobně jako tomu bylo v izraelsko-arabské válce v roce 1967 a 1973.

Větší význam bude mít „prosakování“, tj. skryté **pronikání sestavou** bojujících stran. Budou vytvářeny obcházeči, přepadové odřady a různé skupiny s úkolem vést výpady do hloubky bojové sestavy nepřítele, vyjít do jeho boků a týlu, narušit palebný systém a velení, zničit jaderné zbraně a ovládnout komunikační uzly nebo jiné důležité objekty v hloubce. Tento způsob bojové činnosti bude účelný zejména v horách, lesích i v obraně. Povede k vzájemnému hlubokému prolínání bojových sestav, boj bude veden s odkrytými boky, často s odvrácenou frontou, údery na nepřítele mohou být uskutečňovány z různých směrů. Zvýší se úloha samostatné činnosti útvarů a svazků v týlu nepřítele. To bude vyžadovat změnu systému v stanovení bojových úkolů, které by, podle mého názoru, měly být formulovány obecněji a ve větší míře vyjadřovat cíle bojové činnosti. Konkrétní způsob splnění bojových úkolů by měl být více ponecháván na samostatném rozhodování příslušných velitelů. V každém případě tento charakter bojové činnosti vyžaduje znalost cílů a úkolů zpravidla na delší časové období než dosud.

Komplexní ráz taktického manévru povede ke společné činnosti motostřeleckých, tankových a dělostřeleckých jednotek, posílených protitankovými a protivzdušnými prostředky apod. Za Velké vlastenecké války tato společná činnost měla ráz manévru operačního.

Na základě vědeckotechnického rozvoje dochází i v **taktice k hlubokým změnám**. Je nutné správně chápat způsoby a metody vedení operace a vševoj-

skového boje jako jeden proces, ať už jde o útočnou nebo obrannou činnost v podmínkách použití jaderných zbraní i bez nich.

Podle soudobých názorů se nepřítel bude snažit vést údery do hloubky naší sestavy na druhé sledy a zálohy s cílem zabránit jejich zasazení do boje a sražení a získat tak početní převahu.

Ke zvýšení odolnosti druhých sledů a záloh, k zabránění zmaření jejich zasazení do sražení v útočných operacích bude zapotřebí organizovat široký souhrn opatření, jako např. s předstihem ničit vysoce přesné systémy a další palébné prostředky nepřítel, spolehlivě organizovat a uskutečňovat protivzdušnou obranu vojsk za přesunu, dovedně používat ochranných a maskujících vlastností terénu, útvary a svazky přesunovat v rozptýlené sestavě atd. Jako protipatření bychom mohli dále uvažovat např. větší rozptýlení druhých sledů a záloh v hloubce (po svazcích a útvarech), neponechávat armádu druhého sledu frontu vcelku, a rozmísťovat je ve větších hloubkách. Vždyť vzdálenost druhých sledů a záloh se vždy řídila na jednotlivých stupních velení podle možného dostřelu nepřátelských zbraní.

Změny v charakteru vedení operace a boje je účelné promítnout do celé **přípravy vojsk a štábů** v míru, která by měla mít komplexní charakter. Je nutné, aby zejména operační cvičení vycházela z jednoho společného zámyslu cvičení a systému jeho řízení.

Závěry z těchto změn by bylo vhodné zpracovat především do nového pojetí organizace operační a bojové přípravy, zvláště v polních podmínkách. Nejefektivnější a nejvyšší složkou polní přípravy jsou cvičení, která by měla v maximální možné míře odpovídat skutečným bojovým podmínkám. Těmto požadavkům více odpovídají dvoustranná taktická víceetapňová cvičení a velitelsko-štábní cvičení v terénu s pojítky a jednotkami zabezpečení. Pokud se na VŠC vyvádějí značkováná vojska, není možné dostatečně prověřit realnost použití útvarů a svazků, ani skutečné možnosti jejich řízení. Účelnější je, aby se cvičení zúčastnily kompaktní jednotky nebo útvary. Méně vhodné je spojování taktických nebo velitelsko-štábních cvičení s praktickými ukázkami, které je někdy dokonce zapotřebí (vzhledem ke konkrétním možnostem cvičišť a výcvikových prostorů) organizovat mimo rámec vlastního zámyslu cvičení, čímž se naruší jejich průběh a realnost.

Rychlý rozvoj prostředků ozbrojeného zápasu a nutné změny v organizaci, kvalitě, operativnosti i odolnosti velení, které s ním souvisí, vyžadují vyšší úroveň vojenského teoretického myšlení. Zkušenosti potvrzují, že nikdy nebylo možné ani účelné pouze přizpůsobovat starou taktiku, organizaci vojsk a způsoby vedení bojové činnosti novým moderním bojovým prostředkům. Vždy bylo naopak zapotřebí hledat kvalitativně nové metody a zásady velení a bojového použití vojsk. To je dialektika rozvoje vojenské vědy.

Z dosud uskutečněných analýz a ze všech úvah i studií jednoznačně vyvstávají požadavky na další zdokonalování procesu **velení**, které pramení z nesouladu mezi stále se měnícím charakterem operace a boje a současnými formami a způsoby velení.

Tento problém není nový. Existoval i v minulosti, avšak současný prudký vědeckotechnický rozvoj velmi ostře zdůrazňuje požadavek na zefektivnění velení vojskům. Kvalitní systém velení je v nynějších podmínkách rozhodujícím faktorem vítězství. Požadavky na velení neustále narůstají. Celý jeho systém, který musí zabezpečit naprosto utajený přenos informací, rozkazů a nařízení, je v soudobých podmínkách nezbytně koaliční. Je nutné, aby spolehlivě pra-

coval již v míru a byl zabezpečen rychlý a nerušený přechod na válečné podmínky. Na základě změn ve velení vojskům, zavádění nové techniky a spojovacích prostředků i metod práce štábů bude jedním z rozhodujících úkolů teorie velení navrhnout nové směry a způsoby přípravy velitelů a štábů jak v oblasti teorie, tak i v praktické činnosti.

Změny v rozvoji zbraní a bojové techniky vedou k neustálému zdokonalování operačních i bojových možností vojsk i ke změnám operačního umění a taktiky. Nabývá na významu překvapení, maskování, vznikají nové kvalitativní požadavky na organizaci velení vojskům a jejich morálně psychologickou přípravu.

Vyvstává řada problémů, které je nutné nově rozpracovat, jako např. vliv nových druhů zbraní na činnost vojsk za útoku při odolné protitankové obraně nepřítele, účinek hlubokých úderů na druhé sledy i zálohy a další problémy.

To vyžaduje zkoumat nové způsoby organizace výcviku a výchovy vojsk, rozmístování druhých sledů a záloh, jejich přeskupování a přesuny vojsk v hloubce vlastní sestavy, formy útoku, větší osamostatnění jednotek (útvárů), nové metody přípravy operace i organizace bojové činnosti a z toho plynoucí adekvátní způsoby přípravy velitelů, štábů a vojsk, přípravu záložních důstojníků i budoucích velitelů ve vojenských školách.